

PÁSZTOROK A BODROGKÖZBEN

BODÓ SÁNDOR

Szabadfalvi József számos kötetben és tanulmányban foglalkozott a magyar pásztorkodás történetével.¹ Munkáiban igen sokszor érintette a tradicionális foglalkozási ág művelőinek hétköznapijait és ünnepeit, ha a pásztorok személyiségéről nem is készített átfogó művet. A kérdést legutóbb *Balassa Iván* és *Ortutay Gyula* összegző műve mutatta be,² a Bodrogek köz vonatkozásában pedig ugyancsak *Balassa Iván* rajzolt lírai ihletettséggű képet a „Lápok, falvak, emberek” című kötetében.³

Rövid dolgozatom a bodrogek köz pásztorokról – elsősorban az állatállomány javarészt képező szarvasmarhanyáják őrzőiről – igyekszik áttekintést nyújtani. (A tanulmány anyagát 1966 és 1973 között gyűjtöttem a Bodrogek köz falvaiban, felejthetetlen heteket töltve öreg és bölcs pásztorok társaságában.)

A bodrogek köz szarvasmarhacsapatok pásztorainak száma és szervezete messze nem volt annyira nagy és tagolt, mint pl. a hortobágyi pásztoroké.⁴ Ez lényegében egyenesen következett abból, hogy vidékünkön kis létszámú falkák járták a legelőket, de a legnagyobb gulyák állatszáma sem haladta túl a háromszázat. A faluközösségek nyájtípusait a következők pásztorolták. A csordáért a *csordás*, a gulyacsapatokért a *gulyás*, az *ökörgulyás*, a *szűzgulyás* vagy *kisgulyás* felelt. Az uradalmi majorságok kor és nem szerint differenciáltabb jószágfalkáit az *anyagulyás*, *szűzgulyás*, *tulokgulyás*, *bikagulyás*, kb. 1890-től *fejőgulyás*, valamint az uradalom alkalmazottainak szarvasmarháit *cselédgulyás* őrizte. Az uradalmak nem foglalkoztattak csordást és ökörgulyást.

A pásztorok persze körülményeikhez igazodva váltogathatták a nyájukat, hiszen mindenféle szarvasmarha gondozásához egyformán értettek. Fiatalabb korukban többnyire gulyákat pásztoroltak, öregebb korukra – amikor nehezebben túrték már a pusztai életet – csordásságot vállaltak.⁵

A nyájak felelős pásztorja a *számadó* volt. Mindig az állatlétszám döntötte azt el, hogy egy vagy két *bojtárt* szükséges-e a csapathoz fogadnia. Kétszázon felüli gulya esetén a számadó általában fogadott *számadó bojtárt*⁶ vagy *legénybojtárt*. A nagy nyájnál foglalkoztatott második bojtárt *rívó bojtárnak* nevezték. Számadóvá akkor lehetett a legénybojtár, ha katonaidejét letöltötte és megnősült. A kényszerítő körülmények persze kivételeket is szültek, hiszen 1914-től (az első világháború idején) számadó volt a patoki Windischgrätz uradalomban az apja helyét átvevő 12 éves Szegedi Mihály.⁷ Tudunk

1. *Szabadfalvi J.*, 1984. A kötet részletes irodalomjegyzéket tartalmaz.

2. *Balassa I.*–*Ortutay Gy.*, 1979.

3. *Balassa I.*, 1975. 81–121.

4. *Pl. Györffy I.*, é. n. 117–118.; *Balogh I.*, 1959. 300–301.

5. Öreg korára vállalt csordásságot a szabolcsi Ruszkovics István is. *Nyarádi M.*, 1968. 18–19.

6. Szabolcsban és Debrecen környékén is ismert terminus. *Balogh I.*, 1959. 301.

7. Szegedi Mihály szíves közlése.

emellett több hasonló bodrogi esetet. Számadó bojtár a 14 és 20 éves kor közötti legény lehetett. 14 éves koráig pedig rívó bojtárként ismerkedett a gyermek a legeltető állattartás fortélyaisal. Semjénből és Tiszakarádról ismerünk olyan adatokat, hogy az 1920–40 közötti években a falu három kinn háló állatsapatát: a gulyát, a szűzgulyát és a ménest egy számadó vállalta fel. A három nyáj egymáshoz közeli legelőkön járt, s mindegyik élén legénybojtárként a számadó egy-egy fia állt.

A pásztorság a Bodrogi közben is általában apáról fiúra szálló mesterség. A gulyások 6-8 éves fiúgyermekai már a kihajtástól apjuk rívó bojtárjai voltak, s a mesterségbe kicsi koruk óta valóságban belenevelődtek. Nagyobb korokban a bojtárságot más gulyás nyájánál folytatták, míg helyüket kisebb testvéreik vették át. Egyes családok terebélyes pásztornemzetséget alkottak.⁸ Tagjaikat negyven évvel ezelőtt a Bodrogi köz számtalan legelőjén fellelhetjük volna. Az 1970-es évek elején még folytatták a család pásztorthagyományait Tiszakarád és Sárospatak környékén a Szegediek, Zemplénagárd környékén a Kácsándiak és a Körmendiek, Cigánd határában a Balabások, Kenézlő környékén a Zutiak, Zalkod határában a Stefánok és a Csorbák.

A gulyások és a csordások nevei között a 18-19. századi levéltári forrásokban zömmel magyar neveket találunk. Kotsis László, Krutsai András,⁹ Csikos János,¹⁰ Csordás György,¹¹ Molnár István és Lábi János¹² falusi és uradalmi nyájakat őriztek a Bodrogi közben. Szlovák származást sejtett ugyanebből a korból Tooth László¹³ és Andirkó János neve.¹⁴ A 19. század második felében egyre több szlovák vagy kárpátukrán név tűnik fel a bodrogi pásztrok között. A karcasai mondákban is szerepel Timkó, Reku, Terjék, Maticza neve,¹⁵ rajtuk kívül Volenszki, Mazin, Reho, Kacsik, Majdanic, Buglyosócki, Beláz, Polyák maradtak meg adatközlőim emlékezetében. A fentebb írt magyar pásztornemzetséget tagjain kívül Lovas, Dobos, Tomori, Lévai, Szabadka, Bányácsi,¹⁶ Csordás, Kis, Gulyás, Borbély, Sablai, Varga, Kovács, Szakáll nevéik tartoztak a híres bodrogi pásztrok közé.

Jellemzően példázza Zuti János életútja a 19. század vége, 20. század első fele idején élt és dolgozott pásztrok változatos és ezzel együtt hányatott életét. 1892-ben Alsóbereckin született. Hatéves korától apja mellett volt rívó bojtár, majd Klein Samu bérlő szolgálatában Halászhomokon számadó bojtár. A halászhomoki legelőn Pavletics Ödönnél lett számadó gulyás, majd évek múltán a leleszi prépostság szolgálatába állt. Innen visszament szülőfalujába, ahol Olcsvári uraságnál gulyáskodott, később a pataki rétbe, a Dókus tanyára költözött, pásztorságot vállalva. Gulyásként szolgált Wambergnél Alsóregmecen is, majd újra Alsóbereckire került – 8 évre – csordásnak. Bereckiről Középhutára költözött, ott is csordás volt. Itt nem tetszett a hely, s visszament Alsóbereckibe kinn háló gulyásnak. Ugyanitt lett az uradalomban *szimentális* marhák mellett *fejőgulyás*. Innen költözött azután véglegesen Balsára, amelynek a Bodrogi közben fekvő legelőjén 1970-ben, 78 éves korában még kinn háló gulyás volt.

8. Vö. a hasonló tiszacsegei adatokkal. *Papp J.*, 1971. 213–217.

9. Sárospataki Református Egyházi Levéltár (továbbiakban: SREL.) Protokollum Judicis, Tom. 5. 89.

10. SREL. Protokollum Judicis, Tom. 5. 114.

11. Sátoraljaújhegyi Állami Levéltár (továbbiakban: SÁL.), Polgári perek, 90. csomó, Loc. 44. No. 91.

12. SÁL. Úrbéri perek, Loc. 198. No. 8.

13. SREL. Protokollum Judicis, Tom. 5. 103–104.

14. SÁL. Úrbéri perek, Loc. 198. No. 8.

15. *Balassa I.*, 1963. 51.

16. *Balassa I.*, 1963. 51.; vö. még *Balassa I.*, 1975. 84.

A recens adatok azt mutatják, hogy a pásztorok a paraszti társadalomnak egy meglehetősen dinamikusan mozgó rétegét alkották.¹⁷ Ez a réteg többnyire nem távoli vidékeket vándorolt be éves szolgálatának letelte után, hanem elsősorban a Bodroghöz zárt, lényegében azonos adottságokkal rendelkező területét. A vándorlásnak egyik, sőt a legfontosabb oka az volt, hogy maguk a faluközösségek, illetve az uradalmak döntötték el, kívánják-e a pásztor továbbra is alkalmazni vagy sem.

A fogadás, választás, ill. marasztás napja a 20. századforduló előtt Szentmihálykor (szeptember 29-én) volt. Ezt a napot az 1890-es cselédtörvény helyezte át újév napjára.¹⁸ A pásztorfogadás napján minden csordás és gulyás megjelent a faluközösségnek a bíró – utóbb a tanácsháza – udvarára összehívott gyűlése előtt, vagy pedig az uradalmi intézőnél. A falvak népe közfelkiáltással választotta ki több jelentkező közül a megfelelőt. Sorba vették a jelölteket. A bíró hangosan bementa a neveket, s a közösség szavazott. Ha nem tetszett a jelölt, „Le vele, le vele!” – kiáltották. „Itt van Szegedi!” – szólt a bíró, mire a falu „Éjjen,éjjen!” felkiáltással elfogadta.¹⁹ Ezután a bíró felsorolta a hagyományos bért, s megegyezett a fogadott pásztorral. A 20. század első felében legeltetési bizottságok készítették elő és bonyolították le a pásztorválasztást. Az uradalmak a többi cseléddel együtt Szentmihály-, ill. később újév napján marasztották gulyásaikat. Ekkor közölte hivatalosan az uradalom intézője vagy bérlője, hogy a megszabott bérért újabb egy évre felfogadja-e a pásztor. Marasztás előtt egy héttel azonban már közölték valamennyi pásztorral,²⁰ hogy az uradalom foglalkoztatja-e őket a következő évre. Akinek a szolgálatára nem tartottak igényt, három napot kapott, hogy valahol a környéken új helyet szerezzen magának. Az elbocsátott uradalmi gulyások egy része persze, akikről a mondák mint „tudós pásztorok”-ról emlékeznek meg, pipafüsttel verték szét a kénytelen otthagyt nyáját, s legalább a mesés elemekkel átszótt történet szolgáltatott teljes elégtelt a védtelen pásztoroknak.²¹

A megválasztott pásztor azután a nyáj állatszámának ismeretében fogadott magának – ha a segítség családjából nem telt ki – számadó bojtárt és rívó bojtárt. Szentmihálynap után egy héttel egy-egy nagyobb kocsmában gyűltek össze a pásztorok, s ott választották ki a jelentkezők közül a nekik tetszőt. A bojtárok a pásztor alkalmazottai voltak. Lakóházában, kunyhójában laktak, bérüket is a pásztor adta ki a saját fizetéséből.

Mind a faluközösségek, mind az uradalmak rendelkeztek csordásházzal, gulyásházzal, amelyet az alkalmazottak a pásztorbér részeként foglalhattak el. Munkaviszonyuk megszűntével azonban a lakóházat el kellett hagyniuk. Költözkedésükhöz mindig az új fogadóhely adott igás segítséget. A pásztorok egy része, jobbára a nemzetségek tagjai, rendelkeztek saját házzal. Belőle sohase költöztek a falu pásztorházába, vagy a közeli uradalmi major cselédházába. Ezek a házzal rendelkező gulyások, csordások kétségtelenül a pászortársadalom elitjét alkották.

Más területeken nagy vetélkedés alakult ki a pásztorok között. A más-más rangsorolást mindig felhasználták az egymás közötti évdésekre. A Bodroghözön ez meglehetősen kevés teret kapott, hiszen a domináns szarvasmarhatartás és pásztorlás mellett alig-alig voltak ménesek, de még juhnyájuk sem voltak nagy számban. Azt azért megállapíthatjuk, hogy a gulyást többre tartották a csordásnál, s a kondás feltétlenül a rangsor

17. Vö: Balogh I., 1959. 305.

18. Szabadfalvi J., 1964. 35–37.

19. Szegedi Mihály közlése.

20. A györgytarlói tanyákon Bakó F. szerint három hónappal előbb közölték, maradhat-e a cseléd, vagy nem. Bakó F., 1953. 39.

21. Vö: pl. Balassa I., 1963. 104–106.

végén foglalt helyet.²² A pásztorok egymásnak *komái* voltak, sohasem tegezték egymást. *Koma!*, *Komám!* volt a megszólítás formája.²³

A gazdákkal való kapcsolatukat a kölcsönös megbecsülés jellemezte. A munkáját felelősséggel ellátó pásztornak volt becsülete. Az uradalomtól erőteljesebb, a faluközösségektől lazább függőségi viszonya előzékenységre, illendő viselkedésre készítette a pásztorot. A függő viszony tükröződött abban is, hogy a pásztor és családja a jelentősebb ünnepek alkalmával (karácsonykor, újévkor, húsvétkor, pünkösdkor) végigköszöntötte a nyájbeli állatok gazdáit, akik köszöntését ajándékokkal és hasonló jókívánságokkal viszonozták. Az előzékenység jutott kifejezésre abban is, hogy a gulyás, de a csordás is, gyógyította a nyájában megbetegedett állatokat. Az ugyan kötelessége volt, hogy a beteg állatról hírt adjon a gazdának, de a gyógyítást, a jószágok szeretetén túl, a gazdákkal fenntartott jó viszony és kölcsönös megbecsülés jeleként végezte. Ugyanakkor tisztelték és éveken át megtartották a jó pásztorot a gazdák is, hiszen vagyonuknak jelentős hányadát bízták kezére. Megbecsülésüknek oly módon adták jelét, hogy a gulyás évi bérét bőven adagolták. A gulyabeli tehén felfolyatásának híréért a pásztorot tisztelességgel vendégül látták. Az ünnepnapon kihajtó csordást a kapuban mindig *bélessel* várták, s néhol egy-egy pohár borral is kínálták. Gyakori volt, hogy egy ünnepnapon kihajtásnál egy zsák béles is összegyűlt.²⁴ A csordás fizetségének része volt évente és jószágonként egy-egy vacsora. Az utcánként házról házra menő *sorkoszt* adásakor a családok szinte ünnepi lakomát rendeztek.²⁵ Többnyire megkérdezték a csordást, mit szeretne enni, s kívánságát teljesítették. A rossz vacsorát adó szájára vette a pásztor és a falu is. Csúfolódó mondókéval énekelték ki a fukar gazdánét.²⁶

„Ki cibere, ki dara,
Balognéé haluska.”

A pásztorfeleségek helyzete sajátos volt a falu társadalmán belül. A gulyások és csordások, valamint a juhászok és csikósok feleségei külön csoportot alkottak. Általában e csoporton belül barátkoztak, szomszédoltak, segítettek egymásnak. A faluközösség egy csoportban álló pásztorházaiban lakó családok hátrányosabb helyzetben voltak azokkal szemben, akiket – tősgyökeres falubeli voltuk és saját házuk következtében – a falu társadalma jobban befogadott. Különállásuk ténye jellemzően domborodott ki foglalkozási endogám szokásukban.²⁷

A bodrogi közeli gulyások feleségei ritkán tartózkodtak a legelőn. Jobbadán a számadó volt az, aki a jószágokkal kapcsolatos teendői (pl. betegségnek, tehén felfolyatásának bejelentése) miatt a faluba látogatott. Ilyen alkalmakkor tért be a családjához, vette magához a következő egy-két hétre szánt élelmet stb. Csupán újabban, talán 80–100 év óta élő gyakorlat, hogy a pásztorfeleség időnként kilátogat a legelőre. Hetente, néha gyakrabban is főtt ételt vitt ki a pásztornak és bojtárjainak. Rendbe tette a kunyhó környékét, kimosott és megetette a tanya közelében tartott baromfiakat. Telepítette, gondozta és gyomlálta a pásztoranyától nem távol, kerítetlenül álló veteményes kertet is. Néha több napot is ott töltött a feladatok ellátására, s ilyenkor éjszakára

22. Vö: Szücs I., 1966. 47.

23. Szatmárban hasonlóan szólnak egymáshoz a pásztorok. *Luby M.*, é. n. 71.

24. Vö: *György K.*, 1971. 55. Cigándi adatot közöl.

25. Hajdúböszörményben is jeles alkalom volt a csordások vacsorája. *Bencsik J.*, 1971. 136.

26. A kosztolásra vonatkozó régi ungi–szabolcsi szólásmondás: „Sohase derelye, mindig csak cibere, paszuly, paszuly” – a csordáskürt hangját utánozza. *Nyárády M.*, 1968. 7.; Hajdúböszörményben így terelték a rossz vacsorát adó gazda tehenét: „Ne, paszuly, ne! Ne, káposzta, ne!” *Bencsik J.*, 1971. 136.

27. A témát, elsősorban a juhászközösségek nőtagjaira vonatkozóan, *Gunda B.* foglalta össze. *Gunda B.*, 1972–1974. 239.

a pásztorkunyhóban húzódott meg. Mintegy 50–70 éve több falu és uradalom is kinn a legelőn, az aklok szomszédságában építette fel a pásztorházat (pl. Tiszakarád határában a Tróconyi legelőn), ahol azután a gulyás együtt élt a családjával.

A csordások feleségei még kevesebb alkalommal jutottak ki a legelőre. Gyakran segítettek ugyan az állatok kihajtásában, de szerepük a csordának a faluból történő kihajtásával megszűnt. Éppen ők voltak azok, akik az aznapi funkcióját betöltött csordás-kürtöt hazavitték. Az viszont előfordult, hogy bojtárfiú hiányában 10–12 éves leánygyermek segítette a legelőn a csordást.

A Bodroglók vidéke 1944 őszén szabadult fel. Az ország újjáépítésének 1950-ig terjedő korszakában – a hagyományoknak megfelelően – mindenütt gyorsan erősödött és fejlődött az állattenyésztés. Az igaerőgondok megszűnése és sok új istálló építése jelezte az állatállomány növekedését. A korábbi jogok alapján továbbra is a parasztság használta a legeltetési bizottság kezelésében lévő legelőterületeket. A gyors fejlődést a termelési kedv csökkenése, a kötelező beszolgáltatás, a termelőszövetkezeti csoportok megalakulása, ill. nem kellő hatékonyságú gazdálkodása és a földterületek tagosítása szakította meg, 1950 táján.²⁸ Ennek a korszaknak kedvezőtlen irányú változása, hogy a parasztgazdaságok árbevételében az állattenyésztés (dominánsan a szarvasmarhatar-tás) részesedése 60%-ról kb. 40%-ra csökkent. A tendenciát véglegesen a termelőszövetkezeti mozgalom 1959–60-as fellendülése változtatta meg. A megerősödő termelőszövetkezetek egyre nagyobb súlyt fektetnek a szarvasmarhatenyésztésre, hizlalással és fejő tehenéssel jutnak jelentős bevételekhez.²⁹ A termelőszövetkezetek mellett rendkívül jelentős a háztáji szarvasmarhatenyésztés, ahol a tsz-gazdák elsősorban tejelő tehenekkel, másodsorban hízó jóságokkal foglalkoznak.

A megváltozott körülmények között jelentősen módosult a pásztorok helyzete a társadalomban. Nem minden faluban, de sok helyütt még 1972-ben is tartottak a termelőszövetkezetek kinnháló szarvasmarhacsapatokat. Régi pásztoraink többsége belépett a tsz-ekbe, s mint tag kapott és kap biztos fizetést. A legelőn többnyire a tsz hízó gulyacsapatát őrzik, gyakran „villanypásztor” segítségével, vagy pedig a tsz-majorok tehenészeti telepén végeznek állatgondozói munkát. Egykori gyógyító feladatukat teljes egészében állatorvosok látják el. Talán a legelőn, a családtól távol élés kényelmetlenségei miatt állapították és állapítják meg munkabérüket mindig magasan. A régi, községi-uradalmi pásztorházakból a maguk építette lakóházba költöztek. Egyik faluból a másikba vándorlásuk megszűnt. Társadalmi helyzetük megerősödött.

A régi pásztorok másik része faluközösségek tehéncsordájának őrzését vállalja. A közösségek a hagyományos rend szerint választják meg évről évre a csordást, ami feltétlenül e réteg szelektálódását vonta maga után. Tudunk ugyanis több olyan pásztorról, akit az ipari munka csábított el mesterségétől. Az 1960-as évvel meginduló újabb fellendülés, a háztáji szarvasmarhaállomány számának erőteljes megnövekedése sok új csorda megújítását eredményezte. A pásztorok száma azonban ehhez a megújuláshoz nem volt elegendő, s így került sor sok „kénytelen csordás”, elsősorban cigány alkalmazására. Feladatukat ők is becsülettel látják el, de a pásztorok tevékenységének köréből csak az őrzés szűk feladatát vették át.

28. Szénay L., 1972. 193.

29. Szénay L., 1972. 199.

IRODALOM

- Bakó F.*,
1953. Adatok a szocializmus faluépítkezéseinek történetéhez. Ethn. LXIV. 24–86.
- Balassa I.*,
1963. Karcasai mondák. Bp.
1975. Lápok, falvak, emberek. Bp.
- Balassa I.—Ortutay Gy.*,
1979. Magyar néprajz. Bp.
- Balogh I.*,
1959. Szabolcs megyei pásztorösszeírás 1796-ból. Ethn. LXX. 291–312.
- Bencsik J.*,
1971. Paraszti állattartás Hajdúböszörményben. Debrecen.
- Gunda B.*,
1972–74. A nő helyzete a juhászközösségben. Műveltség és Hagyomány XV–XVI. Debrecen. 225–243.
- Györffy I.*,
é. n. Gazdálkodás. A magyarság néprajza. II. Bp. 16–246.
- György K.*,
1971. Pásztorfogadás (Cigánd). *Kováts D.* (szerk.): Abaúj és Zemplén népeletéből. Sátoraljaújhely. 54–55.
- Luby M.*,
é. n. Fogyó legelőkön. Bp.
- Nyárády M.*,
1968. Ruzskovics István életrajza. *Kovács Á.* (szerk.): Ruzskovics István meséi. Bp. 5–28.
- Papp J.*,
1971. Pásztorok, pásztorizmetségek Tiszacsegén. Ethn. LXXXII. 201–219.
- Szabadfalvi J.*,
1964. A gazdasági év vége és az őszi pásztorünnepek. Műveltség és Hagyomány VI. Debrecen. 19–64.
1984. Tanulmányok a magyar pásztorokodás köréből. *Studia folkloristica et ethnographica* 10. Debrecen
- Szénay L.*,
1972. A tiszakarádi „Új Élet” termelőszövetkezet története. *Lázár V.* (szerk.): Termelőszövetkezeti tanulmányok. I. Bp. 183–260.
- Szűcs I.*,
1966. Volt uradalmi cselédek élete és munkája a vajdácskai prépostsági Nyerges tanyai birtonkon. Kézirat a Herman Ottó Múzeum Néprajzi Adattárában, Ltsz.: 1819.

HIRTEN IM GEBIET VON BODROGKÖZ

(Auszug)

Die Arbeit des Autors bemüht sich, einen Überblick über die Hirten im Gebiet von Bodrogeköz im nordöstlichen Teil Ungarns, in erster Linie über die Hüter der den entscheidenden Anteil des Tierbestandes bildenden Rindherden, zu geben. Die Zahl der Hirten war nicht so groß und ihre ganze Organisation war nicht so gegliedert, wie zum Beispiel bei den Hirten der Hortobágy. Im Gegensatz zu den gewaltigen Herden der Hortobágy weideten in Bodrogeköz nur aus einer kleineren Stückzahl bestehende Tierherden zusammen, auch die Tierzahl der größten Herden überstieg nicht die dreihundert.

Der verantwortliche Hirte der Herden war der Schäfermeister (*számadó*), der mit 1-2 Hirtenjungen (*bojtár*) zusammen arbeitete. Im Alter von 14-20 Jahren wurde sein Gehilfe Meister-Bojtár oder Gesellen-Bojtár genannt, der jüngere hieß flennender

Bojtár. Das Hirtentum war auch in Bodrogeköz eine vom Vater auf den Sohn übergehende Meisterschaft. Die Knaben waren mit dem Alter von 6-8 Jahren die Gehilfen ihres Vaters und so wurden sie in diese Meisterschaft regelrecht hineinerzogen. Einige Familien haben umfangreiche Hirtengenerationen gebildet. Die Herden der Dörfer und der Herrschaften wurden – nach den Archivquellen und den völkerkundlichen Sammlungen – zum größten Teil von ungarischen, zum kleineren Teil von slowakischen und ruthenischen Hirten gehütet.

Die Hirten bildeten eine sich ziemlich dynamisch bewegende Schicht des Bauerntums. Nach der Ableistung ihres jährlichen Dienstes zogen sie von der einen Ansiedlung zur anderen (wo sie angestellt, ausgewählt wurden), aber ihr Bewegungsraum reichte kaum über Bodrogeköz hinaus.

In den letzten Jahrzehnten hat sich die Landwirtschaft vollkommen umgestellt und unter den Geldeinnahmen der Bauernwirtschaften hat sich der Anteil der Tierhaltung in den Jahren nach 1970 verringert. Die Lebensweise der Hirten hat sich grundlegend verändert und ihre einstmalige vielfältige Tätigkeit bei der Versorgung der Tiere reduzierte sich auf die einfache Aufgabe des Hütens.

Sándor Bodó